

Milloin naapurin asiat kuuluvat sinulle?

Naapurihäiriöihin puuttuminen
ja niihin mukautuminen

Risto Haverinen & Antti Kouvo

Naapurien tekemisistä koituu joskus häiriöitä, joihin puuttuminen koetaan yleensä kiusalliseksi. Häiriötilanteissa kaivataan kulttuuriseen urbanisoitumiseen kuuluvaa joustavuutta, mukautumiskykyä ja toisten ihmisten huomioon ottamista. Kärkäs matalan kynnyksen puuttuminen johtaa helposti vastakkainasetteluihin ja eriasteisiin kiistoihin. Tarkastelemme tässä artikkelissa naapuripuuttumisen typologiaa, jonka ulottuvuuksina ovat kaupunkielämän negatiiviseen solidaarisuuteen perustuva puuttumiskynnys sekä adaptaatio eli joustavuuteen mukautuminen. Havainnollistamme naapuripuuttumisen yhteyttä yksilötason tekijöihin ja naapuruston ominaisuuksiin internetissä kerätyn kyselyaineiston avulla.

Naapurisopu koetuksella

Asuinympäristössä koetut häiriöt, kuten meteli, (tupakan)savu, roskaaminen tai jätteidenkäsittelyn laiminlyönnit, antavat joskus aiheutta puuttua naapurin tekemisiin. Yleisesti ottaen pikkuasioista ei tulisi valittaa, ja esimerkiksi tavanomaisia asumiseen liittyviä ääniä kuuluu kerrostalossakin sietää. Mikä sitten on tavanomaista, ja missä kulkee kohtuuttoman naapurihäiriön raja? Häiriötä kokeva naapuri joutuu ensisijassa itse arvioimaan, milloin häiriö on kohtuuton, ja löytyykö siihen perusteltuja syitä puuttua. Kun naapurin tekemiset tai tekemättä jättämiset alkavat ärsyttää, häiriön kokija joutuu myös miettimään luontevinta tapaa ilmaista tyytymättömyytensä naapurille. Jos esimerkiksi aikoo soittaa naapurin ovikelloa, asia olisi kyettävä esittämään siten, että viestin saa perille ja naapurisopu säilyy.

Yleensä asiallista ja suoraa puhetta arvostetaan, ja parhaassa tapauksessa naapurivälejä hiertävät asiat saadaan käsiteltyä sovinnollisesti ilman kolmansia osapuolia. Kynnys ottaa kontaktia häiriön aiheuttajaan on kuitenkin yleensä korkea, ja tyytymättömyyden osoittaminen varsinkin lähimmälle naapurille koetaan kiusalliseksi. Naapurisopu joutuu koetukselle, jos toinen osapuoli ei tule asiassa yhtään vastaan, ja puuttumisyritys ei johda toivottuun tulokseen. Monet tyytyvätkin mieluummin laihaan naapurisopuun kuin yrittävät suoranaisesti vaikuttaa naapurin tekemisiin.

Naapurien väliset kiistat ovat saaneet paljon huomiota mediassa, ja niiden on arveltu lisääntyneen (esim. HS 28.2.2008). Erilaisia asuin- tai elinympäristössä koettuja häiriöitä ja niistä johtuvia naapurikiistoja on aina kuulunut kaupunkiasumiseen, mutta kaupunkilaisten suhtautuminen niihin on voinut muuttua sosiaalisista ja kulttuurista syistä. Elinympäristön viihtyisyys-, mukavuus- ja esteettisyystekijöihin kiinnitetään nykyisin entistä enemmän huomiota. Toisaalta arki on hektisempää kuin ennen; on tullut yhä enemmän pieniä harmeja ja häiriöitä, jotka ovat päällekkäisiä ja kasautuvia. Yksilötasolla jokin ylimääräinen häiriötekijä voi saada sietokynnyksen ylittymään, mikä voi kärjistyä naapurikiistaksi.

Tässä artikkelissa tarkastelemme naapurihäiriöihin puuttumista kahden kaupunkikulttuurisen ulottuvuuden näkökulmasta. Laadullisessa tutkimuksessa on löydetty puuttumiskynnyksen (matala – korkea) ja adaptaation (heikko – vahva) perusteella neljä erilaista puuttumisen mallia: pihapoliisi, aidanrakentaja, puistovahti ja miljöönhoitaja (Haverinen 2006, 137). Tutkimuksemme tarkoituksena on hakea lisäevidenssiä naapuripuuttumisen ulottuvuuksista ja malleista internetissä kerätyn kyselyaineiston avulla. Aineisto tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden tarkastella tähän asti pelkästään laadullisessa tutkimuksessa käytetyn typologian soveltuvuutta survey-tutkimukseen sekä sitä, minkälaisiin naapuruston ja vastaajan ominaisuuksiin puuttumisen mallit ovat yhteydessä.

Naapuruus ja naapurihäiriöt

Naapureilla tarkoitetaan yksinkertaisesti toisiaan lähekkäin asuvia ihmisiä jollakin määritellyllä alueella tai yhdyskunnassa, joka muodostaa naapuruston (Bulmer 1986, 21). Naapurivuorovaikutus (neighbouring) on havaittava vuorovaikutuksen rakenne jossakin objektiivisesti tai subjektiivisesti määritellyssä naapurustossa. Naapurisopu (neighbourliness) viittaa positiiviseen naapureiden väliseen suhteeseen, johon liittyy molemminpuolista ystävällisyyttä, välittämistä ja jonkin asteista sitoutumista. Naapurisovun ei välttämättä tarvitse merkitä erityisen hyviä tai läheisiä ihmissuhteita, ja se on eri asia kuin naapuriapu. Naapurina oleminen on rooli, jonka luonne voi vaihdella paljonkin. Naapurisopu muodostuu mahdollisesti ja tietyissä olosuhteissa lähekkäin asuvien ihmisten välille. (Bulmer 1986, 21.)

Naapuruus on sosiaalinen rakenne, jossa ihmiset ovat fyysisessä läheisyydessä muiden asuinympäristönsä ihmisten kanssa (Hoikkala & Westman 2001, 51). Naapuruuteen perinteisesti liitetty yhteisöllisyys ja naapuriapu ovat joissakin tulkinnoissa menettäneet merkitystään individualisoitumiskehityksen myötä. Ihmiset ovat tulleet aikaisempaa riippumattommiksi asuinalueensa ihmisistä, ja naapurisuhteet ovat heikentyneet solidaarisuuden perustana. Informaatio- ja kommunikaatioteknologioiden kehitys, urbanisaatio sekä ihmisten lisääntyneet liikkumismahdollisuudet ovat monien perinteisten vuorovaikutusmuotojen – kuten yhdistysten ja harrastusporukoiden – lisäksi haastaneet myös naapurisuhteiden suhteellista painoarvoa sosiaalisissa verkostoissa (Wellman 1998; Guest-Wierzbicki 1999; Putnam 2000; Räsänen & Kouvo 2007). Kuitenkaan ei voida perustellusti väittää, että naapurisuhteet olisivat nykyisin ihmisille täysin merkityksettömiä. Itse asiassa naapuruston suhteet ovat yllättävänkin tärkeä osa nykyaikaisia sosiaalisia verkostoja. Riippuen mittauksesta, naapurit muodostavat noin 10 – 20 % ihmisten verkostoista (Fischer 1982; Wellman 1998; Völker & Flap 1997), ja joissakin maissa naapurisuhteiden merkityksen on katsottu aivan viime aikoina jopa lisääntyneen tietyissä väestöryhmissä (Mollenhorst ym. 2009).

Pinnallisetkin naapurisuhteet voivat olla tärkeitä. Naapurit ovat joillekin ryhmille, esimerkiksi asuinalueella aikaansa viettäville vanhuksille tai pienten lasten äideille, merkityksellisempiä kuin muille (Henning & Lieberg 1996; Völker & al. 2007a; 2007b). Naapuriyhteisöllisyyteen vaikuttavat myös ihmisten odotukset mahdollisista tulevista ”naapurihyödyistä”. Nämä voivat olla paitsi tavaroiden lainaamista myös sosiaalista hyvinvointia parantavia hyötyjä ystävydestä informaation kulkuun (”tietää oikeat ihmiset”). ”Naapurihyödyt” riippuvat paitsi naapurin mahdollisesta hyödyllisyydestä näiden tavoiteltavien asioiden suhteen myös siitä, minkä verran asuinalueella asumiseen investoidaan sekä ajallisesti että rahallisesti. (Dipasquale & Glaser 1999; Völker & al. 2007a, 2007b.) Toisin sanoen yhteisöllisyyden edellytykset vaihtelevat erilaisissa naapurustoissa, ja eri asukasryhmillä on erilaisia odotuksia sekä yhteisöllisyydestä että naapuruudesta.

Joissakin naapuruussuhteita koskevissa empiirisissä tutkimuksissa (esim. Schiefloe 1990; Henning & Lieberg 1996) on sovellettu Mark Granovetteriltä (1983) peräisin olevaa sosiaalisten suhteiden jaottelua vahvoihin ja heikkoihin siteisiin. Keskeisenä argumenttina on esitetty, että naapuruussuhteita luonnehtivat enemmän heikot kuin vahvat sosiaaliset siteet. Naapurusto on vain yksi sosiaalisten suhteiden areena muiden joukossa. Vaikka ihmiset kohtaavat oman asuinalueensa naapureitaan varsin usein, kohtaaminen jää pintapuoliseksi. Useimmiten perhe- ja ystävyysuhteet tai suhteet työkavereihin ovat naapurisuhteita tärkeämmässä asemassa. (Henning & Lieberg 1996, 22.)

Naapureina asuvat ihmiset haluavat pitää sopivan kohteliaan etäisyyden toisiinsa (Crow ym. 2002, 141). Naapurisuhteet ovat tavanomaisessa jokapäiväisessä kanssakäymisessä harmittomia ja huomaamattomia; tavallisesti naapurien tekemisiin ei tarvitse kiinnittää erityistä huomiota. Suhteiden merkitys korostuu poikkeustilanteissa, esimerkiksi jos naapuri loukkaa jollain tavoin yksityisyyttä tai aiheuttaa jotakin häiriötä (Stokoe 2006; Hoikkala & Westman 2001, 51). Huomattakoon, että naapurihäiriö ei ole aina pelkästään kahden asukkaan välinen. Häiriönä voi olla myös yhteistä ratkaisua edellyttävä asuin- tai elinympäristön ongelma, jossa voi olla osallisena muitakin naapuruston asukkaita tai tarvittaessa myös viranomaisia kolmantena osapuolena (Haverinen 2006, 24–25).

Kulttuurisesti määrittäneet normit ja sanktiot säätelevät naapureille soveliasta käyttäytymistä. Naapurisuhteita tutkittaessa on saatu tulokseksi, että enemmistö ihmisistä arvostaa heikkoja, joskin kohteliaan ystävällisiä suhteita naapureihinsa. Yleensä naapurit haluavat kontrolloida omaa yksityisyyttään ja vältellä ei-toivottua tuppautumista toisten asukkaiden asioihin ja tekemisiin. He pyrkivät pidättäytymään sellaisista vuorovaikutussuhteista, joissa he joutuisivat suureen kiitollisuudenvelkaan naapurilleen. (Schiefloe 1990, 98–99.) Suomalaisten kaupunkien naapurisuhteita koskevan tutkimuksen (Hoikkala & Westman 2001, 51) mukaan pinnallinen sosiaalisuus on vahva normi suomalaisilla asuinalueilla. Esimerkiksi naapurien tervehtimisen on todettu kuuluvan urbaanin kerrostaloasumisen sosiaalisiin normeihin, mutta toisaalta useimmille riittää hyvänpäivän tuttuus naapureihin (Silvennoinen & Hirvonen 2002, 133–139, 185).

Yksityisyyden varjeleminen ja tuppautumisen välttely merkitsevät yleistä normia jättää naapurit rauhaan. Välttääkseen kiusallisia puuttumistilanteita asukkaat haluavatkin usein mieluummin ottaa yhteyttä viranomaisiin. Varsin yleinen tapa on soittaa ensiksi poliisille, jos esimerkiksi naapurista kuuluu levotonta meteliä tai kotirauhaa rikotaan. Asuin- tai elinympäristön ongelmissa otetaan yhteyttä myös kaupungin virastoihin (ympäristö- ja rakennusvalvonta) ja vedotaan niiden tarjoamaan puolueettomaan apuun. Ympäristötarkastajien perusneuvo on, että asukas selvittää ensiksi itse paikan päällä, mitä koetulle ongelmalle on tehtävissä, esimerkiksi ottaa sen puheeksi naapurin, isännöitsijän tai taloyhtiön kanssa. Sen jälkeen kohtuuttoman häiriön arvioivat viranomaiset usean eri lain ja säädöksen

perusteella. Ratkaisuja määrittävät ympäristö- ja terveydensuojelulaki, naapurussuhdelaki, kuntien rakennusjärjestykset ja järjestyssäännöt. (Haverinen 2006, 158–164.)

Asuinympäristön ongelmissa naapurien tekemiset, laiminlyönnit ja piittaamattomuus merkitsevät häiriötä naapuruston vallitsevassa sosiaalisessa järjestyksessä (vrt. Karp ym. 1991, 77–105). Yksityisinä pidetyt asiat (esim. tupakointi omalla parvekkeella, ulkovarastointi omalla tontilla) muuttuvat koko naapurustoa koskeviksi yhteisiksi asioiksi, kun niistä aiheutuu kohtuutonta häiriötä tai haittaa muille. Häiriötilanteissa testataan naapurussuhteiden todellinen luonne; kykenevätkö naapurit käsittelemään ongelmia keskenään, vai johtaako puuttuminen kiistaan, jonka selvittäjäksi tarvitaan viranomaisten apua.

Puuttumiskynnys ja adaptaatio

Kynnystä puuttua naapurihäiriöihin voidaan selittää useilla eri teorioilla. Keskeisin selitys löytyy naapurussuhteiden perusluonteesta: heikot sosiaaliset siteet, yksityisyyden varjelu sekä läheisyyden ja etäisyyden jännite. Norjalainen antropologi Marianne Gullestad (1986) on tutkinut naapuruuteen liittyvää ”symbolista aidanrakentamista”, joka tapahtuu hienovaraisesti ja usein ei-verbaalisesti naapurien välisessä kommunikaatiossa. Asukkaat pystyttävät aitoja ja pensaita mutta tekevät sitä myös symbolisesti, luomalla sosiaalisia rajoja ja etäisyyttä naapureihinsa. Amerikkalainen sosiologi M.P. Baumgartner (1988, 72–100) osoitti newyorkilaisessa lähiössä tekemässään tutkimuksessa, että ”heikkojen siteiden kulttuuriin” kuuluu vältellä ongelmien aiheuttajien kohtaamista. Lähiön asukkaat harjoittivat erityistä sosiaalisen kontrollin muotoa, joka oli luonteeltaan minimaalista (moraalinen minimalismi). Asukkaat halusivat välttää asuinympäristön ongelmista ja niihin puuttumisesta mahdollisesti seuraavia yhteenottoja.

Puuttumiskynnykseen vaikuttavat osaltaan myös urbaanielämää säätelevät kirjoittamattomat normit, joihin esimerkiksi Erving Goffman (1966 ja 1967) ja Lyn Lofland (1973 ja 1998) ovat kiinnittäneet huomiota. Goffman tutki kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa ylläpidettäviä rooleja, ja Lofland on kehitellyt tuntemattomien ”muukalaisten” kohtaamisen analyysiä. Goffmanin (1966, 83–88) käsitteen ”kohtelias tarkkaamattomuus” johdannaista kohtelias välinpitämättömyys on käytetty sittemmin useissa eri yhteyksissä (esim. Sennett 1978, 264; Bauman 2002, 116–120). Kaupunkilaiset kaihtavat kohdatuksi tulemistä tuntemattomien kanssa, minimoiden sekaantumista toisten asioihin aina kun vain mahdollista. Kohtelias välinpitämättömyys on vastavuoroisena periaatteena samalla sosiaalisen järjestyksen maksimointia. (Karp ym. 1991, 88–90.)

Matti Kortteinen (1982, 247–253) kuvasi Lähiö-tutkimuksessaan kaupunkilaisten jakamaa varauksellista asennoitumista käsitteellä negatiivinen solidaarisuus. Negatiivisen solidaarisuuden normia ilmentää esimerkiksi se, ettei yleensä katsota sopivaksi kysellä naapurilta, miksi heiltä kuului melua myöhään edellisenä yönä (mt. 251). Kyse

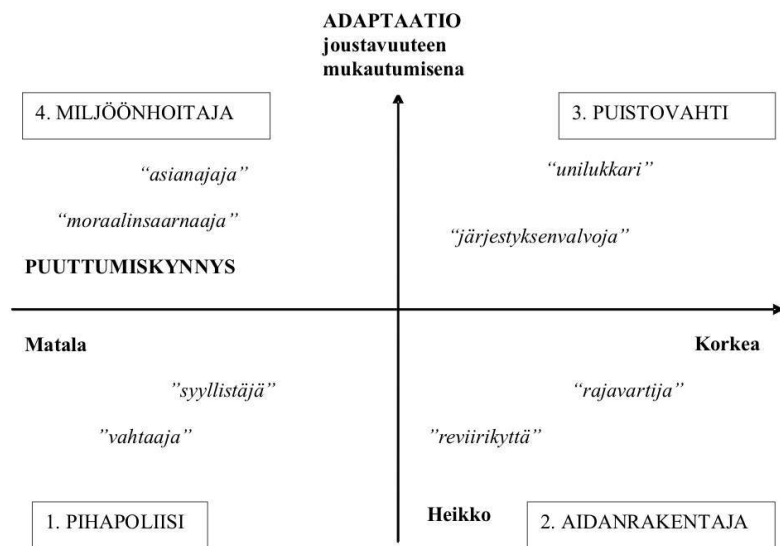
on pidättymisestä ja ihmisten välisten raja-aitojen vetämisestä ja toisaalta jokaisen oikeudesta yksityiselämäänsä. Normia rikkova kohtaa erilaisia sanktioita, joissa näkyy erillistymisen ja privatisoitumisen sosiaalinen ja kollektiivinen luonne.

Asuinympäristön ongelmissa kohtelias välinpitämättömyys ja negatiivinen solidaarisuus joutuvat koetukselle. Vaikkapa naapurista kuuluva melu tai piipusta tupruava savu ovat asioita, jotka ärsyttävät, mutta joihin on vaikea puuttua. Häiriötä kokeva osapuoli joutuu tasapainoilemaan soveliaasta käyttäytymistä määrittävien konventioiden ja omien reaktioidensa välisessä jännitteessä. Puuttuminen koetaan kiusallisena tekona, se tulisi tehdä vaivihkaa, matalalla profiililla, ja vastapuolen vakuuttelun tulisi onnistua mieluiten yhdellä kertaa. (Haverinen 2006, 63–76.) Puuttumiskynnyksen tulisi olla sopivan korkea, jotta negatiivisen solidaarisuuden normia ei aiheettomasti rikota. Kärkäs kaupunkielämän sopivaisuussäännöistä piittaamaton toiminta voi laukaista naapurikiistan. Liian korkea puuttumiskynnys puolestaan ei johda mihinkään, vaan häiriö todennäköisesti jatkuu, tai häiriön kokija yrittää vain jollain keinolla suojautua siltä.

Puuttumistilanteissa sekä häiriön kokijalta että väitetyltä aiheuttajalta kaivataan joustavuutta, mukautumiskykyä ja toisen osapuolen huomioon ottamista. Asuinympäristön ongelmissa joudutaan tavan takaa määrittelyihin siitä, millaiset asiat kuuluvat normaaliin kaupunkiasumiseen, ja mitkä eivät (vrt. tavanomaiset asumisen äänet). Asukkailla on myös erilaisia mahdollisuuksia sopeutua ja tulla toimeen kokemiensa ongelmien kanssa ja oppia sietämään niitä. Olennaista on tunne siitä, että omaan asuinympäristöön voi vaikuttaa, ja että päivittäiset arjen toiminnot sujuvat. Usein onkin kysymys arkielämän rutiineissa koetuista häiriöistä; esimerkiksi uudella naapurilla saattaa olla erilainen vuorokausirytmä kuin aikaisemmalla. Häiriöihin voi tottua ajan myötä. Toisaalta arjen rutiineja on mahdollista sopeuttaa vastaamaan muuttuneita olosuhteita. (Haverinen 2006, 107–110.)

Joustavuus ja mukautumiskyky liittyvät myös teoreettiseen keskusteluun kulttuurisesta urbanisoinnista. Eräs kaupunkisosiologisen tutkimuksen argumentti on, että kyky sietää erilaisuutta kehittyy yleensä suurkaupungissa asuvien keskuudessa – mukautuva ja hyväksyvä suhtautuminen erilaisuuteen tai poikkeavuuteen (Macionis & Parrillo 1998, 124). Myös naapurihäiriöissä koetellaan sitä, mihin rajaan saakka asukkaat voivat mukautua, ja toisaalta sitä, missä kohdin puuttumiskynnys ylittyy. Häiriöihin puuttumista voidaan siten tyypitellä näiden kahden ulottuvuuden avulla erilaisina ajattelemisen ja toiminnan kulttuurisina malleina (vrt. Lahti 1996, 70–76; Thompson ym. 1990, 5–15).

Kaupunkikulttuurista adaptaatiota ilmentää kyky huomioida toiset ihmiset (naapurit) sekä tilannekohtainen joustavuus. Liikennekäyttäytymistä tutkinut sosiologi Heli Vaaranen (2005) on kirjoittanut kyvystä mukautua ”urbanisaation välttämättömälle kehitykselle”, jossa joustavuus on miellyttävintä tapa olla vuorovai-

KUVIO 1. Puuttumisen mallit ja puuttujatyyppit (Haverinen 2006, 137).

kutuksessa toisten ihmisten kanssa. Hänen mukaansa ”itsellisyyden” korostuminen joustavuuden kustannuksella merkitsee heikkoa kykyä mukautua kulttuuriseen urbanisoitumiskehitykseen. Kyvyttömyys mukautua urbanisaation edellyttämään joustavuuteen näkyy liikennekäyttäytymisessä etuiluna, päivittelynä ja raivoamisena.

Elinympäristöongelmia koskevassa aikaisemmassa tutkimuksessa (Haverinen 2006, 137) on löydetty puuttumiskynnyksen (matala – korkea) ja adaptaation (heikko – vahva) perusteella neljä erilaista elinympäristöongelmaan puuttumisen mallia (kuvio 1). Adaptaatio on vahva sellaisissa puuttumistilanteissa, joissa toisten ihmisten huomioon ottaminen ja joustavuus korostuvat ja heikko silloin, kun omat intressit ja itsellisyys korostuvat. Tarkastelemme seuraavaksi puuttumiskynnystä ja adaptaatiota naapurihäiriöihin puuttumisen ulottuvuuksina.

Negatiivisen solidaarisuuden normista johtuen elinympäristöongelman vakuutelu vaatii erityisen hyvät perustelut ja selkeän näytön aiheuttajasta. Kasvojensa säilyttämiseksi asukkaat voivat yrittää vältellä kiusallisia ristiriitoja ja riskejä kohdata ongelman aiheuttaneen osapuolen mahdolliset vastareaktiot. Naapurin tekemisiin kärkkäästi tai toistuvasti puuttuva asukas saattaa leimautua naapurustossa pihapoliisiksi, mistä mallin nimi.

Osa elinympäristöongelmista rakentuu tilan ja paikan (esim. kodin) puolustamiseen liittyvinä territoriaalisina kamppailuina. Esimerkiksi savu, roskat tai jätteet voivat tulla naapurin puolelta omalle pihalle. Naapurustossa ilmenevä elinympäristöongelma voi aiheuttaa myös häpeän tunteita. Tyypillisiä suojautumiskeinoja ovat erilaiset aidat ja omien rajojen puolustaminen.

Aidanrakentajamalli liittyy territoriaalisten rajojen loukkaamiseen ja tiettyyn tilaan tai paikkaan kohdistuviin uhkiin.

Monet elinympäristöongelmat aiheutuvat silkasta leväperäisyydestä ja piittaamattomuudesta (esim. roskaaminen). Puistovahtimallissa korostuvat kaupunkiasumisen arjen sosiaalista järjestystä ylläpitävät säännöt, normit ja periaatteet, joita ongelman aiheuttaja tavalla tai toisella rikkoo. Kysymys ei ole vain ympäristölainsäädännöstä tai järjestyssäännöistä, vaan myös kulttuurisista käsityksistä siitä, milloin elinympäristö on hyvässä järjestyksessä. Elinympäristö pysyy kunnossa niin kauan, kun kaikki noudattavat sääntöjä ja järjestystä. Puistovahtimallissa asukkaiden puuttumiskynnys on korkea, mutta puuttujat kuitenkin ottavat huomioon toiset kaupunkilaiset ja pyrkivät ajamaan yhteistä hyvää. Puuttumisen motiivina on räikeä ristiriita yhteistä hyvää ajavien normien ja sääntöjen kanssa.

”Kypsymätön” tai rapautuva kaupunkilaisuus selittää osaltaan elinympäristöongelmia. Itsekäs asenne tai mukavuudenhalu menee usein yhteisvastaullisen elinympäristöstä huolehtimisen edelle. Miljöönhoitajamallin puuttujat ovat ratkaisukeskeisiä ja huolehtivat aktiivisesti elinympäristöstä myös toisten kaupunkilaisten puolesta. Toisten huomioon ottaminen ja rehti henki korostuvat. Adaptaatio ilmenee

siinä, että ongelmiin puuttumisen motiivina on yhteisvastuun ja yhteisen edun edistäminen. Miljöönhoitajien käsitys on, että kaupunkilaiset luovat ja muokkaavat elinympäristönsä pitkälti omalla käyttäytymisellään.

Naapuripuuttuminen nettikyselyaineiston perusteella

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme on: ovatko naapuripuuttumisen ulottuvuudet löydettävissä kyselyn vastauksista? Mikäli ajatus kahdesta ulottuvuudesta on yleinen kaupunkimaista naapurivuorovaikutusta jäsentävä tekijä, voimme olettaa, että se on oikeanlaisin mittarein tavoitettavissa myös kyselyaineistosta.

Toinen tutkimuskysymyksemme on: minkälaisiin naapuruston ja vastaajan ominaisuuksiin puuttumisen mallit ovat yhteydessä? Koska puuttumisen mallit syntyvät vuorovaikutuksessa asuinympäristön sekä yksilöllisten intentioiden ja ominaisuuksien välillä, voimme olettaa, että nämä taustatekijät vaihtelevat ainakin jossain määrin eri puuttumisen mallien mukaan. Lisäksi tarkastelemme puuttumisen mallien ja naapuruston häiriöiden välistä yhteyttä saadaksemme osviittaa koettujen häiriöiden laadun ja määrän yhteydestä puuttumisen malleihin.

Kartoitamme naapuripuuttumisen yhteyttä yksilötason tekijöihin ja naapuruston ominaisuuksiin internetissä kerätyllä näyteaineistolla. Näyte kerättiin 28.3. – 21.4.2010 välisenä aikana Turun Sanomien internetsivujen kautta vastattavana kyselyinä (rs 28.3.2010). Kysely oli avoin kaikille ilmaisen verkkolehden lukijoille ja siihen vastasi 312 vastaajaa pääasiassa Turusta ja sen lähialueilta. Naiset (69,9 %) vastasivat kyselyyn miehiä innokkaammin, ja tältä osin kysely ei vastaa täysin alueen väestörakennetta. Sen sijaan koulutuksen, kotitalouden koostumuksen ja iän perusteella aineisto vastaa hieman paremmin seutukunnan koostumusta (Tilastokeskus 2010).

Koska aineiston teoreettisenakin perusjoukkona on lähinnä Turun Sanomien avoimen verkkoversion ja sunnuntainumeron 28.3.2010 lukijat, analyysin tulokset eivät ole yleistettävissä suoraan vaikkapa Turun seutuun. Toisin sanoen tutkimuksemme ei ole alueellinen esitys paikallisista naapurisuhteista. Tämän sijaan paljon relevantteja kysymyksiä sisältävä aineisto tarjoaa vertaansa vailla olevat mahdollisuudet tarkastella ensimmäistä kertaa naapuripuuttumisen ulottuvuuksia kyselytutkimuksessa sekä näiden suhdetta muihin naapuruston ominaisuuksiin.

Kaikki analyysissa käytetyt mittarit ovat peräisin kyselylomakkeesta. Naapuripuuttumisen ulottuvuuksia lähestyttiin kyselyssä kahdeksalla väittämällä, joista neljä käsitteli halukkuutta puuttua naapurihäiriöihin (P) ja toiset neljä mukautumista naapurustoon häiriöistä huolimatta (A) – toisin sanoen adaptaatiota (Taulukko 1). Väittämät muotoiltiin siten, että ne kuvaisivat mahdollisimman hyvin erilaisia puuttumisen ja adaptaation konkreettisia ilmentymiä aina melusta etnisiin suhteisiin Likert-skaalalle pisteytettyjen vastausvaihtoehtojen avulla (1=täysin samaa mieltä – 5=täysin eri mieltä). Muuttujat mittaavat kohtuullisen hyvin ainakin omia

latenteja naapuripuuttumisen ulottuvuuksiaan. Sekä adaptaatiota (Cronbachin $\alpha = .69$) että puuttumista (Cronbachin $\alpha = .63$) lähestyvät skaalat saavat verrattain hyvän reliabiliteettiarvon, vaikka kummassakin on mukana vain neljä muuttujaa.

Sosioekonomisista taustatiedoista tämän artikkelin analyyseissa ovat mukana ikä, sukupuoli, perhetilanne, koulutus, asumisen kesto, työssäkäynti ja omistus-asuminen. Naapuruuteen liittyvistä taustatiedoista käytimme analyyseissa tietoja asuinalueen urbaanisuuden asteesta (keskusta – haja-asutusalue) ja vallitsevasta rakennuskannasta (pientalo vs. kerrostalo). Näiden lisäksi tarkastelimme puuttumisen mallien yhteyttä vastaajaan kokemuksiin naapurustosta erilaisten asenneväättämien ja niistä laadittujen summa-asteikkojen avulla. Vastaajan naapuriyhteisöllisyyttä (0–20) mitataan kyselyssä Likert-asteikolle asetetuilla väittämillä vastaajan omasta naapuriyhteisöllisyydestä, joista muodostettiin jatkoanalyyseja varten summa-muuttuja.¹ Naapuruston yhteisöllisyys-summamuuttuja taas muodostuu erilaisista naapuritason yhteisöllisyyttä kuvaavista muuttujista². Viihtyvyys ja tyytyväisyys-summamuuttuja koostuu naapuruston turvallisuutta, viihtyvyyttä sekä siihen sitoutumista koskevista asenneväättämistä.³ Vastaajan käsitykset ihanteellisista naapureista jakautuivat faktori- ja reliabiliteettianalyyseihin kolmelle eri ulottuvuudelle, joita ovat vastavuoroiset palvelut⁴, yhteisöllisyys ja luottamus⁵ ja etäisyys⁶. Ihannenaapuruston yhteisöllisyyttä⁷ kuvaa lisäksi oma summamuuttujansa. Näiden reaalisten tai ihanteellisten naapuri-ilmiöiden lisäksi tarkastelimme myös naapurihäiriöiden yhteyttä naapuripuuttumisen typologiaan. Häiriöistä koostettiin niiden yleisyyttä kuvaava indeksi. Häiriöitä tarkasteltiin myös yksittäin suhteessa naapuripuuttumistyyppeihin.

Menetelminä käytettiin deskriptiivisen taulukoinnin lisäksi pääkomponentti-analyysejä sekä k-keskiarvo-klusterointia. Molemmat menetelmät ovat kohtuullisen soveltuvia tutkimusasetelmaamme, jossa tarkastelemme alkujaan laadullisessa tutkimuksessa löydettyjä naapuripuuttumisen ulottuvuuksia kyselyaineiston useamman muuttujan avulla. Valitsemamme eksploratiivisen pääkomponenttianalysin avulla voimme lähestyä kysymystä naapuripuuttumisen ulottuvuuksista verrattain

1 Saan apua naapureiltani; autan naapureitani; kyläilen naapurieni luona; naapurini kyläilevät luonani; tapailen naapureita muualla kuin kotona, Cronbachin $\alpha = .90$.

2 Naapureihin voi yleensä luottaa; naapurustossani vallitsee yhteenkuuluvuuden tunne; naapurini kantavat vastuuta toisistaan; naapurustossani ajetaan yhdessä alueemme asioita; naapurustossani huolehditaan yhdessä asuinalueen järjestyksestä ja siisteydestä; Cronbachin $\alpha = .91$.

3 Olen suunnitellut asuvani vielä pitkään nykyisellä asuinalueellani; asuinalueeni on turvallinen paikka asua, tunnen ylpeyttä asuinalueestani; asuinalueeni on hyvä paikka kasvattaa lapsia, Cronbachin $\alpha = .80$.

4 Lainaa minulle tavaroita; katsoo lasteni perään; tekee pyynnöstä pieniä palveluksia, Cronbachin $\alpha = .79$

5 Osallistuu yhteisesti järjestettyyn toimintaan; kantaa huolta asuinympäristöstämme; vierailee kotonani; on niin luotettava, että voin antaa hänelle kotini vara-avaimen, Cronbachin $\alpha = .78$

6 Ei puutu tekemisiini; tervehtii kohdatessa, mutta on muuten melko huomaamaton; ei näy eikä kuulu, Cronbachin $\alpha = .65$

7 Ihannenaapurustossa... on tapaamispaikkoja, joissa naapurit voivat tavata; järjestetään paljon yhteisiä toimintaa, kuten pihatakoita, juhlia tai muita yhteisiä tapahtumia; vallitsee yhteenkuuluvuuden tunne; naapurit kantavat vastuuta toisistaan; ajetaan yhdessä asioita; huolehditaan yhdessä asuinalueen järjestyksestä Cronbachin $\alpha = .89$

yksinkertaisella menetelmällä (Tabachnick & Fidell 2001, 586–588). K-keskiarvoklusteroinnilla taas tutkimme pääkomponenttianalysista saatuja ulottuvuuksia hyödyntäen mahdollisten naapuripuuttumisen tyyppien esiintymistä aineistossamme. Hieman yksinkertaistaen: kun pääkomponenttianalysissa tarkoituksena on ryhmitellä samankaltaisia muuttujia rajatulle määrälle naapuripuuttumisen ja adaptaation ulottuvuuksia, k-keskiarvoklusteroinnilla ryhmitellään samankaltaisia tapauksia naapuripuuttumis- ja adaptoitumisulottuvuuksien muodostamalla koordinaatistolla ilmeneviin ryhmiin (klustereihin) sillä perusteella, kun nämä tapaukset muistuttavat toisiaan (Nummenmaa et al. 1997; Nummenmaa 2004).

Tämä ryhmittelyanalyysin variantti sopii erityisen hyvin tutkimuksemme asetelmaan, jossa on olemassa teoreettisesti perusteltua ennakkotietoa klustereiden määrästä: naapuripuuttumisen ulottuvuuksien mukaan syntyvästä neljän tyyppin

TAULUKKO 1. Naapuripuuttumista mittaavat muuttujat, frekvenssit ja prosenttiosuudet.

	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	EI SAMAA EIKÄ ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN ERI MIELTÄ	TÄYSIN ERI MIELTÄ
P1 Puutun naapurustossani esiintyvään häiritsevään meteliin, jos sellaista esiintyy	49 (15,8%)	119 (38,3%)	55 (17,7%)	60 (19,3%)	22 (7,1%)
P2 Yritän vaikuttaa siihen, että kukaan ei joutuisi kärsimään passiivisen tupakoinnin haitoista naapurustoni yhteisissä tiloissa	64 (20,6%)	79 (25,4%)	95 (30,5%)	36 (11,6%)	28 (9,0%)
P3 Jos ulkoalueet tai yhteiset tilat ovat naapurin piittaamattoman käytöksen vuoksi häiritsevässä epäjärjestyksessä, pyrin toimimaan tilanteen korjaamiseksi	39 (12,5%)	159 (51,1%)	71 (22,8%)	28 (9,0%)	8 (2,6%)
P4 Jos naapurini pysäköi autoaan väärin, koetan saada hänet toimimaan paremmin	44 (14,1%)	99 (31,8%)	72 (23,2%)	59 (19,0%)	31 (10,0%)
A1 Naapurieni harjoittama elämäntapa on täysin heidän oma asiansa, vaikka se joskus aiheuttaisikin häiriöitä muille naapureille	17 (5,5%)	80 (25,7%)	49 (15,8%)	102 (32,8%)	58 (18,6%)
A2 Erilaisista kulttuuritaustoista tulevilta ihmisiltä ei voi odottaa suomalaisten asumistapojen omaksumista, ja muiden naapurien on vain sopeuduttava tähän	4 (1,3%)	23 (7,4%)	32 (10,3%)	123 (39,5%)	123 (39,5%)
A3 Monilta naapureilta ei voi odottaa naapurustoa kunnioittavaa käytöstä heidän elämäntilanteensa tai työnsä vuoksi, vaikka tästä joskus olisikin haittaa muille naapureille	6 (1,9%)	33 (10,6%)	81 (26,0%)	108 (34,7%)	72 (23,2%)
A4 Eri ikäiset lapset ja nuoret aiheuttavat naapurihäiriöitä, jotka naapurien tulee vain hyväksyä osana arkea	18 (5,8%)	88 (28,3%)	48 (15,4%)	95 (30,5%)	56 (18,0%)

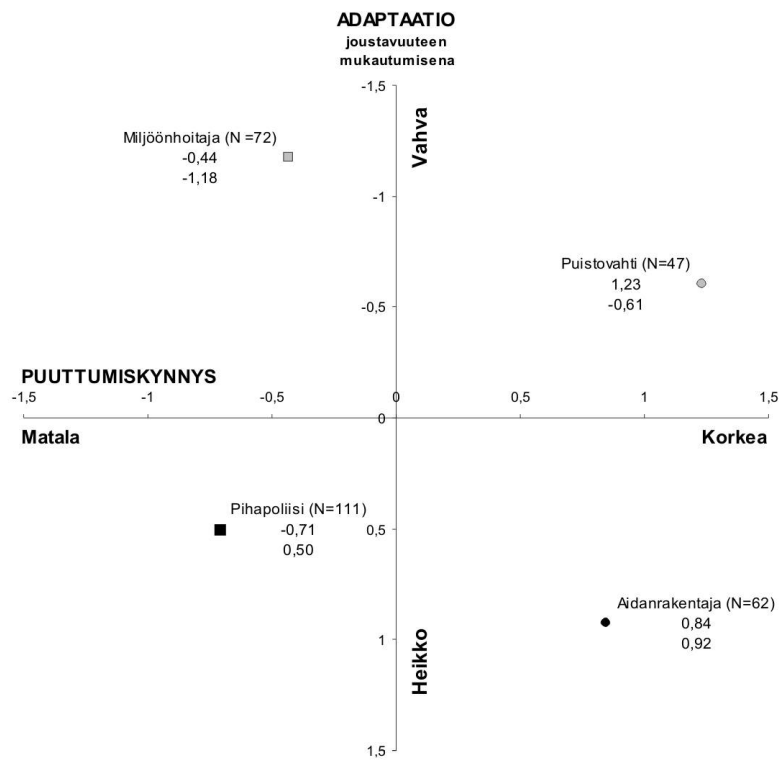
typologiasta. Valitsemamme menetelmät tukevat myös sikäli toisiaan, että klusterianalyysi voidaan suorittaa nyt suoraan pääkomponenttianalyysin standardoiduille faktoripistemäärille, mikä edelleen parantaa analyysin luotettavuutta (Nummenmaa 2004, 367; Toivonen 1999, 345).

Analyysi etenee siten, että aluksi tarkastelemme naapuripuuttumista ja adaptaatiota mittaavia muuttujia aineistossamme. Tämän jälkeen haemme empiiristä tukea naapuripuuttumisen ulottuvuuksille pääkomponenttianalyysin avulla. Tarkastelemme seuraavaksi k-keskiarvoklusteroinnin avulla yksilöiden vastausten sijoittumista eri ryhmiin pääkomponenttianalyysin tuottamille ulottuvuuksille. Lopuksi tutkimme, minkälaisiin naapuri- ja yksilötason ilmiöihin analyyseissamme rakentamat naapuripuuttumisen ryhmät ovat yhteydessä.

TAULUKKO 2. Muuttujien latautuminen eri ulottuvuuksille pääkomponenttianalyysissa.

	“ADAPTAATIO”	“PUUTTUMINEN”	H2
A4 Eri ikäiset lapset ja nuoret aiheuttavat naapurihäiriöitä, jotka naapurien tulee vain hyväksyä osana arkea	,734	,102	,549
A1 Naapurieni harjoittama elämäntapa on täysin heidän oma asiansa, vaikka se joskus aiheuttaisikin häiriöitä muille naapureille	,708	-,263	,570
A2 Erilaisista kulttuuritaustoista tulevilta ihmisiltä ei voi odottaa suomalaisten asumistapojen omaksumista, ja muiden naapurien on vain sopeuduttava tähän	,705	-,163	,523
A3 Monilta naapureilta ei voi odottaa naapurustoa kunnioittavaa käytöstä heidän elämäntilanteensa tai työnsä vuoksi, vaikka tästä joskus olisikin haittaa muille naapureille	,676	-,113	,469
P4 Jos naapurini pysäköi autoaan väärin, koetan saada hänet toimimaan paremmin	-,080	,783	,619
P3 Jos ulkoalueet tai yhteiset tilat ovat naapurin piittaamattoman käytöksen vuoksi häiritsevässä epäjärjestyksessä, pyrin toimimaan tilanteen korjaamiseksi	-,026	,727	,529
P2 Yritän vaikuttaa siihen, että kukaan ei joutuisi kärsimään passiivisen tupakoinnin haitoista naapurustoni yhteisissä tiloissa	-,085	,619	,391
P1 Puutun naapurustossani esiintyvään häiritsevään meteliin, jos sellaista esiintyy	-,399	,556	,469
Ominaisarvo	2,166	1,953	
Selitysosuus koko vaihtelusta %	27,073	24,414	Σ 51,486

Pääkomponenttianalyysi Varimax-rotatiolla KMO = ,767.

KUVIO 2. Naapuripuuttumisen mallien klusterikeskukset.

Analyyysin tulokset

Taulukossa 1. on esitelty naapuripuuttumisen malleja kuvaavat muuttujat. Näyttää siltä, että kyselyyn vastanneet välttävät yksityisyyden loukkauksia jos se vain on mahdollista, sillä sellaisiin häiriöihin puututaan helpommin, jotka eivät vaadi suoraa vuorovaikutusta häiriön aiheuttajan kanssa (P3) tai toisaalta häiritsevät omaa yksityisyyttä (P1). Samankaltaisuus taas on keskeinen adaptaatiota määrittävä tekijä, koska toisen elämäntavan valintaan (A1) ja perherakenteeseen (A4) liittyviä häiriöitä kyllä suvaitaan ainakin periaatteessa, mutta kulttuurierot (A2) tai elämäntilanne (A3) ovat käytännössä joko riittämättömiä tai harvinaisia naapurihäiriöihin suhtautumista lieventäviä asianhaaroja.

Muuttujat näyttävät myös kuvaavan kohtuullisen hyvin naapuripuuttumisen ulottuvuuksia, jotka on esitelty taulukossa 2. Pääkomponenttianalyysin perusteella huomaamme, että puuttuminen ja adaptaatio latautuvat selvästi eri ulottuvuuksille, jotka selittävät yhdessä yli puolet yksittäisten muuttujien vaihtelusta. Useiden vaihtoehtoisten kokeilujen perusteella kaksiulotteinen pääkomponenttianalyysi näyttäisi tuottavan sekä tulkinnallisesti että teknisesti optimaalisimman ratkaisun. Ratkaisu on myös sikäli onnistunut, että erot kärkimuuttujien ja muiden pääkomponentilla voimakkaasti latautuvien muuttujien välillä ovat melko vähäisiä. Kvantitatiivinen analyysi toisin sanoen tukee tähän asti laadullisessa tutkimuksessa tehtyjä havaintoja siitä, että puuttumisessa erottuu kaksi ulottuvuutta – adaptaatio ja puuttumiskynnyksen. Naapuripuuttumisen ulottuvuudet siis ilmenevät aineistostamme, mutta entä sitten artikkelissa aikaisemmin esittelemämme naapuripuuttumisen tyypit?

Miljöönhoitajia, aidanrakentajia, pihapoliiseja sekä puistovahteja tyypiteltiin kyselystämme ryhmittelyanalyysillä (kuvio 2). Ryhmittelimme eri vastaajat neljään klusteriin sen mukaan, kuinka he sijoittuvat pääkomponenttianalyysistä (taulukko 2.) laskettujen standardoitujen (z , $ka = 0$ std. = 1) pääkomponenttipistemäärien muodostamalle kahdelle ulottuvuudelle. Pistemäärien tallentamiseen käytettiin regressiomenetelmää, joka ortogonaalisessa pääkomponenttiratkaisussamme tuottaa kaksi toistensa kanssa korreloimatonta muuttujaa.

Klusterianalyysin tulkinta vaatii tutkijalta varovaisuutta, sillä se ei tuota mitään yksiselitteisiä kriteerejä sille, onko ratkaisu sopiva. Päädyimme kuitenkin vertailtuamme klusterien kokoa ja yhteyttä alkuperäisiin puuttumis- ja adaptaatiomuuttujiin sekä taustateoriamme ohjaamana neljän klusterin ratkaisuun. Voimme todeta klusteriratkaisun tuottavan aikaisemman tutkimuksen kaltaisesti neljä erilaista naapuripuuttumisen mallia.

Miljöönhoitajat sijoittuvat kaaviossamme vasempaan ylälaitaan ja tähän ryhmään kuuluu 72 vastaajaa. Ryhmää kuvaa myös empiirisessä sovellutuksessamme matala puuttumiskynnyksen, mutta samanaikaisesti vahva adaptaatio. Puistovahdit (N=47) eivät puutu yhtä herkästi, mutta mukautuvat kuitenkin verrattain hyvin.

Aidanrakentajataan (N= 62) eivät puutu herkästi, mutta pihapoliisien (N=111) tapaan he eivät myöskään helposti mukaudu naapurihäiriöihin.

Klusterianalyysin mukaan yleisin puuttumisen tyyppi on pihapoliisi ja seuraavaksi eniten on miljöönhoitajia, mikä selittyy todennäköisesti sillä, että internetissä avoinna oleva kysely kiinnosti eniten sellaisia vastaajia, jotka mielellään panostavat sosiaalisiin suhteisiin naapurustossa – ei siis puuttumistyyppien yleisyydellä. Tämä on tärkeä huomio, sillä erityisesti klustereiden yleisyydestä tehtävien johtopäätösten suhteen on oltava nyt varovaisia ja huomioitava aineistomme edustavuuden puutteet. Tyypit eivät myöskään esiinny täysin yksiselitteisesti omissa ääripäissään, sillä mukautumisen erot esiintyvät esimerkiksi siinä, että aidanrakentajat mukautuvat pihapoliiseja heikommin ja toisaalta miljöönhoitajat taas puistovahteja paremmin.

Taulukosta 3 voimme nähdä, että adaptoitumis- ja puuttumismuuttujista muodostettujen summa-asteikkojen perusteella ryhmittelyanalyysimme näyttäisi tavoittavan juuri oikeat tyypit. Vertailemme keskiarvoja, matala puuttumiskynnyks on tyyppillistä miljöönhoitajille ja pihapoliiseille ja heikko adaptaatio taas aidanrakentajille ja pihapoliiseille. Korkean puuttumiskynnyksen ryhmiä ovat vastaavasti puistovahdit ja aidanrakentajat ja vahvan adaptaation ryhmiä puistovahdit ja miljöönhoitajat. Kun jo urbanisaatioteorian varhaiset ideat (Wirth 1938) ja toisaalta uudempikin naapuritutkimus (Fischer 1982, 102) korostavat yhteisöllisyyden ja urbanisaation välistä negatiivista yhteyttä, puuttumisen kautta tarkasteltuna tämä vuorovaikutus näyttää aineistossamme olevan hieman yleisempää kaupungin keskustassa kuin lähiöissä (vrt. Kortteinen 1982, 247–253). Aikaisemmasta tutkimuksesta saatavien odotusten mukaisesti pihapoliisi ja miljöönhoitaja ovat kuitenkin erittäin yleisiä puuttumisen malleja silloin, kun asutaan pientalovaltaisella alueella ja lisäksi esimerkiksi ”aidanrakentamismalli” näyttäisi aineistossamme liittyvän nimenomaan kerrostaloasumiseen. Yleisesti ottaen omistusasuminen ja palkkatöissä käynti ja korkeampi koulutus ja ikä ovat yhteydessä matalampaan puuttumiskynnykseen. Puuttumistyypeillä näyttää myös olevan jonkinlainen yhteys siihen, minkälaisena oma ja naapuruston yhteisöllisyys koetaan. Pihapoliisit ja miljöönhoitajat tuntuvat kokevan asuinalueensa yhteisöllisempänä kuin muut ja arvostavat myös vastavuoroisuutta. Sen sijaan vaikkapa aidanrakentajat kokevat yhteisöllisyyden vaatimattomampana ja toivovat sekä arvostavat suurempaa etäisyyttä naapureihin kuin muut.

Typologian suhde naapurihäiriöihin on moniulotteinen. Vaikka aidanrakentajat ja pihapoliisit ovat tyytyväisempiä asuinpaikkaansa, he raportoivat myös enemmän häiriöitä kuin muut. Havainto on kuitenkin mielenkiintoinen: naapurihäiriöitä kohdataan helpommin silloin, kun niihin myös puututaan ja on ilmeistä, että korkeamman puuttumiskynnyksen ryhmät eivät huomaa näitä yhtä hyvin kuin muut. Adaptaatio on kuitenkin sikäli keskeinen häiriöiden havaitsemista selittävä

TAULUKKO 3. Naapuripuuttumisen mallien yhteys sosioekonomisiin tekijöihin ja naapuruston ominaisuuksiin, keskiarvoina tai prosentteina (%) puuttumistyyppien mukaan (suluissa skaalan vaihteluväli).

	PUISTOVAHTI	MILJÖÖN- HOITAJA	PIHAPOLIISI	AIDAN- RAKENTAJA
Adaptoituminen (0-16)	8	9,2	3,7	3,2
Puuttuu herkästi (0-16)	5,5	10,2	12,1	7,7
Ikä vuosina (16-75)	38,4	45,9	42,8	42,7
Nainen	68,1 %	65,3 %	69,4 %	79,0 %
Suuri kaupunki keskusta	29,8 %	34,7 %	32,4 %	24,2 %
Suuri kaupunki lähiö	48,9 %	31,9 %	42,3 %	56,5 %
Pientalovaltainen alue	44,7 %	38,9 %	41,4 %	30,6 %
Kerrostalovaltainen alue	48,9 %	50,0 %	54,1 %	62,9 %
Avo-/avioliitossa, lapsia	29,8 %	20,8 %	30,6 %	12,9 %
Koulutus (1=perus-7=lis tai tri).	4,2	4,3	4,5	3,9
Palkkatyössä	44,4 %	55,6 %	60,4 %	49,2 %
Omistusasuminen	51,1 %	63,9 %	64,0 %	46,8 %
Asumisen kesto vuosina (0-50)	8,3	9,2	7,9	8,6
Vastajaan naapuriyhteisöllisyys (0-20)	5	7,1	7,5	4,8
Naapuruston yhteisöllisyys (0-20)	8,6	10,7	10,7	8,1
Tyytyväisyys ja viihtyvyys naapurustoon (0-16)	10,5	12,1	11,4	10,6
Ihannenaapuri: vastavuoroiset palvelut (0-12)	6,3	6,8	6,9	5,8
Ihannenaapuri: Sosiaalisesti aktiivinen (0-16)	9,2	9,8	9,9	8,8
Ihannenaapuri: Etäinen (0-12)	7,8	7,4	6,8	8,3
Ihannenaapurusto: Yhteisöllinen (0-24)	16,2	18	17,8	17
Häiriöt				
Häiriöiden määrä naapurustossa (0-52)	11,1	14,8	16,0	14,2
Luvaton läpikulku tai muu yks. loukkaaminen (1-5)	1,9	2,4	2,3	2,2
Melu tai äänekäs juhliminen (1-5)	2,6	2,5	2,9	3,0
Juoruilu (1-5)	2,1	2,7	2,5	2,5
Talon tai alueen yhteisiä asioita koskevat riidat (1-5)	2,0	2,6	2,5	2,2
Kurittomat lapset (1-5)	2,2	2,5	2,9	2,8
Roskaaminen, hajut... (1-5)	1,8	2,1	2,4	2,5
Omaisuuksien vahingoittaminen (1-5)	1,8	2,1	2,2	2,1
Uhkailu tai sanallinen loukkaaminen (1-5)	1,4	1,9	1,8	1,5
Haittoja aiheuttavat lemmikkieläimet (1-5)	2,0	2,3	2,4	2,1
Fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen (1-5)	1,1	1,3	1,2	1,1
Viranomaisapua vaativat ongelmatilanteet (1-5)	1,5	1,6	1,8	1,5
Erilaisiin kulttuuritaustoihin liittyvät ongelmat (1-5)	1,4	1,5	1,6	1,9
Välinpitämättömyys yhteisten asioiden hoidosta (1-5)	2,0	2,6	2,8	2,4

tekijä, että aidanrakentajilla on muita ryhmiä enemmän ongelmia naapuruston roskaamisen, melun ja erilaisten kulttuuritaustojen kanssa.

Saattaa olla, että tyyppittelystä saatavat yhteydet muihin muuttujiin olisivat ainakin hieman erilaisia, jos käytössämme olisi edustava otos asuinnaapurustoista tai suomalaisista. Tarkastelu kuitenkin osoittaa tyyppittelyn tarkoituksenmukaiseksi ainakin naapuriyhteisöllisyyttä ja naapurustoa koskevien muuttujien osalta. Aikaisempien tutkimusten (esim. Völker ym. 2007a; Völker ym. 2007b) tavoin myös aineistossamme naapurusto koetaan viihtyisämmäksi ja yhteisöllisemmäksi silloin, kun asumiseen alueella on investoitu sekä taloudellisesti että omalla aktiivisuudella.

Puuttumisen mallit naapuriyhteisöissä

Analyysimme osoitti, että aikaisemmin laadullisella lähestymistavalla havaitut naapuripuuttumisen mallit ovat löydettävissä myös kyselyaineistostamme. Tällä havainnolla on jopa metodologista merkitystä naapurisuhteiden tutkimuksen kannalta, sillä erilaisia menetelmällisiä lähestymistapoja, mutta toisaalta samoja selkeästi määriteltyjä käsitteitä yhdistävät tutkimukset ovat myös tällä tutkimusalalla toivottavia, jotta saadaan kumulatiivista tietoa myös naapuriyhteisöllisyydestä (vrt. Völker ym. 2007a, 100). Analyysi osoitti lisäksi selviä viitteitä puuttumisen mallien yhteydestä paitsi vastaajien ja asuinalueen ominaisuuksiin myös naapuruston yhteisöllisyyteen ja viihtyvyyteen.

Matalan puuttumiskynnyksen tyytit (miljöönhoitaja ja pihapoliisi) ovat aineistomme perusteella yleisempiä silloin, kun asumiseen alueella investoidaan omistusasumisella ja omalla aktiivisuudella. Verrattuna pientalovaltaisiin alueisiin, vahvan adaptaation tyytit (puistovahti ja miljöönhoitaja) ovat jopa yleisempiä kerrostalovaltaisemmilla alueilla, joissa naapurien kanssa joudutaan kohtaamaan useammin. Aidanrakentajamallille ominainen reagointi naapurihäiriöihin kuitenkin liittyy aineistossamme nimenomaan lähiömäiseen kerrostaloasumiseen ja on sekä pientalovaltaisilla alueilla että kaupungin keskustassa harvinaisempaa. Lähiöasumista koskevat tulokset saattavat liittyä myös naapuritutkimuksissa havaittuun seikkaan, että tiiviimmin asuttu asuinympäristö tarjoaa enemmän vaihtoehtoisia sosiaalisia verkostoja naapurien sijaan, jolloin elämäntavaltaan epäsopivimmat naapurit eivät ole mitenkään välttämättömiä sosiaalisen verkostoitumisen kannalta (Fischer 1982, 102). Niin ikään puuttumiskynnykseen ja adaptaatioon saattavat vaikuttaa madaltavasti myös henkilökohtaiset panostukset asuinalueella asumiseen (Dipasquale & Glaser 1999; Völker ym. 2007a, 2007b). Kun naapuriverkoston rooli yhteisten hyvinvointihyötyjen tuottamisessa on vähäinen, myös tarve puuttumiseen ja sopeutumiseen saattaa olla pientä.

Naapuriyhteisöllisyyttä pidetään usein intuitiivisesti toivottavana ja tavoiteltavana tilana, etenkin silloin kun ollaan huolestuneita yhteisöllisyyden vähe-

nemisestä yhteiskunnassamme. On kuitenkin tärkeää painottaa sitä, että kaikki asukkaat eivät välttämättä tavoittele tiheää vuorovaikutusta naapurien kanssa, ja liiallisissa määrin se voidaan kokea jopa asumista häiritsevänä tekijänä (Baumgartner 1988, 75–76). Asukkaiden käsitykset naapuriyhteisöllisyydestä sekä sen tavoiteltavuus ovatkin aineistossamme yhteydessä puuttumisen malleihin. Matalan puuttumiskynnyksen tyypit (miljöönhoitaja ja pihapoliisi) ovat oman arvionsa mukaan hieman yhteisöllisempiä ja kokevat oman sekä ihannenaapuruston vahvemmin yhteisöllisempänä kuin korkean puuttumiskynnyksen tyyppien edustajat. Vastaa- vasti erityisesti aidanrakentajat arvostavat etäisyyttä. Asumisviihtyvyys näyttää olevan kuitenkin aavistuksen verran korkeampi matalan puuttumiskynnyksen tyyppien edustajien keskuudessa, joten yhteisöllisyys liittyy mahdollisesti ainakin viihtyvyytenä toteutuviin yhdessä tuotettuihin naapurihyötyihin, joskaan suoraan emme tätä voi aineistomme perusteella varmentaa.

Häiriötilanteissa on myös tämän aineistomme perusteella apua kulttuuriseen urbanisoitumiseen kuuluvasta joustavuudesta, mukautumiskyvystä ja toisten ihmisten huomioon ottamisesta. Kärkäs matalan kynnyksen puuttuminen häiriöihin johtaa helposti vastakkainasetteluihin ja eriasteisiin kiistoihin, mikä näkyy siinä, että miljöönhoitajat kokevat hieman vähemmän häiriöitä kuin pihapoliisit, eivätkä yhtä usein joudu selvittämään kiistoja viranomaisvoimin. Häiriöitä koetaan kuitenkin vähiten silloin, kun kynnys puuttua naapurien tekemisiin on korkea, joskin myös adaptaatio yhtäaikaaisesti vähentää ainakin huomion kiinnittämistä naapurihäiriöihin.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi tärkeää soveltaa käyttämäämme typologiaa myös edustavalla otannalla tehtyihin aineistoihin. Näin olisi myös mahdollista tarkastella puuttumisen mallien yleisyyttä eri väestöryhmissä sekä niiden alueittaista ja naapurustokohtaista jakautumista. Vaikka kaikkeen mikrotason kanssakäymiseen naapurien kesken ei ole mahdollista eikä edes toivottavaa puuttua hallinnollisin keinoin (vrt. Völker ym. 1997, 260), tuloksilla olisi mitä luultavimmin paljon käyttöarvoa eri väestöryhmien tarpeita huomioivassa viihtyisien asuinyhdyskuntien suunnittelussa.

KIRJALLISUUS

- Bauman, Zygmunt (2002). *Notkea moderni*. Suom. Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino.
- Baumgartner, M.P. (1988). *The Moral Order of a Suburb*. Oxford University Press: New York & Oxford.
- Bulmer, Martin (1986). *Neighbours. The Work of Philip Abrams*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Crow, Graham & Graham Allan & Marcia Summers (2002). Neither Busybodies nor Nobodies: Managing Proximity and Distance in Neighbourly Relations. *Sociology* 36:1, 127–145.
- DiPasquale, D. & Glaeser E.L. (1999). Incentives and Social Capital: Are Homeowners Better Citizens? *Journal of Urban Economics* 45 : 354,384(31).

- Fischer, Claude S.** (1982). *To Dwell Among Friends. Personal Networks in Town and City.* The University of Chicago Press: Chicago.
- Goffman, Erving** (1966). *Behaviour in Public Places. Notes on The Social Organisation of Gatherings.* First Free Press Paperback Edition. New York: The Free Press.
- Goffman, Erving** (1967). *Interaction Ritual. Essays on Face-to-Face Behaviour.* Garden City, New York: Anchor Books, Doubleday & Company, Inc.
- Granovetter, Mark** (1983). The Strength Of Weak Ties. A Network Theory Revisited. *Sociological Theory* 1, 201–233.
- Guest, A. M., & Wierzbicki, S. K.** (1999). Social Ties at The Neighborhood Level: Two Decades of GSS Evidence. *Urban Affairs Review* 35(1), 92–111.
- Gullestad, Marianne** (1986). Symbolic "Fences" in Urban Norwegian Neighbourhoods. *Ethnos*, volume 51:1-II 1986. s. 52–70.
- Haverinen, Risto** (2006). Kaupunkilaisen elinympäristöongelma. Käsitteellistämistavat ja puuttumisen mallit. Helsingin kaupungin Tietokeskus, tutkimuksia 2006:11. Helsinki.
- Henning, Cecilia & Lieberg, Mats** (1996). Strong Ties or Weak Ties? Neighbourhood Networks in a New Perspective. *Scandinavian Housing & Planning Research* 13:1, 3–26.
- Hoikkala, Minna & Westman, Riikka** (2001). Naapurisuhteet suomalaisissa kaupungeissa. Teoksessa Juha Kääriäinen ja Jarmo Lehtinen (toim.), *Sosiaaliset suhteet suomalaisessa kaupunkiympäristössä* Asukasbarometri 1998 aineiston perusteella. Suomen ympäristö 461. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Karp, David A. & Stone, Gregory P. & Yoels, William C.** (1991). *Being Urban. A Sociology of City Life.* New York: Praeger Publishers.
- Kortteinen, Matti** (1982). Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Lahti, Vesa-Matti** (1996). Riskiyhteiskunta tuli kylään. Sosiologinen tutkimus vesijohtoveden saastumisen seurauksista ihmisen elämässä. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia no. 229.
- Lofland, Lyn H.** (1973). *A World of Strangers. Order and Action in Urban Public Space.* Prospect Heights, Illinois: Waveland Press, Inc.
- Lofland, Lyn H.** (1998). *The Public Realm. Exploring the City's Quintessential Social Territory.* New York: Aldine de Gruyter.
- Macionis, John J. & Parrillo, Vincent N.** (1998). *Cities and Urban Life.* New Jersey: Prentice Hall.
- Mollenhorst, G. & B. Völker & V. Schutjens** (2009). Neighbour Relations in the Netherlands? A Decade of Evidence. *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie* 100 (4): 549–558.
- Nummenmaa, Lauri** (2004). Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Nummenmaa, Tapio, Konttinen, Raimo, Kuusinen, Jorma ja Leskinen, Esko** (1997). Tutkimusaineiston analyysi. WSOY, Porvoo-Helsinki-Juva.
- Putnam, Robert D.** (2000). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community.* Simon & Schuster, New York.
- Räsänen, Pekka & Kouvo, Antti** (2007). Linked or Divided by The Web?: Internet Use and Sociability in Four European Countries. *Information, Communication & Society*, 10, 219–241.
- Schieffloe, Per Morten** (1990). Networks in Urban Neighbourhoods: Lost, Saved or Liberated Communities? *Scandinavian Housing & Planning Research* 7:2, 93–103.
- Sennett, Richard** (1978). *The Fall of Public Man.* New York: Vintage Books.
- Silvennoinen, Heli & Hirvonen, Jukka** 2002. *Koti kerrostalossa. Asukkaiden arjen kokemuksia asumisestaan. Suomen ympäristö 575. Ympäristöministeriö.*
- Stokoe, Elizabeth** (2006). Public Intimacy in Neighbour Relationships and Complaints. *Sociological Research Online* 11:3, <<http://www.socresonline.org.uk/11/3/stokoe.html>>.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S.** (2001). *Using Multivariate Statistics* (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Thompson, Michael & Ellis, Richard & Wildawsky, Aaron** (1990). *Cultural Theory. Political Cultures Series.* Colorado: Westview Press.
- Tilastokeskus (2010). SeutuNet - Turun Seudun Kehittämiskeskus. Osoitteessa http://www.stat.fi/tup/seutunet/tad_index.html (viitattu 12.11.2010).

- Toivonen, Timo** (1999). Empiirinen sosiaalitutkimus. Filosofia ja metodologia. WSOY, Porvoo-Helsinki-Juva.
- Völker, B., & Flap, H.** (1997). The Comrades' Belief: Intended and Unintended Consequences of Communism for Neighbourhood Relations in The Former GDR. *European Sociological Review*, 13(3), 241–265.
- Völker, B., Flap, H., & Lindenberg, S.** (2007a). When are Neighbourhoods Communities? Community in Dutch Neighbourhoods. *European Sociological Review*, 23(1), 99–114.
- Völker, Beate, and Henk Flap** (2007b). Sixteen Million Neighbors - A Multilevel Study of The Role of Neighbors in The Personal Networks of The Dutch. *Urban Affairs Review* 43 (2): 256–84.
- Wellman, B.** (1998). *Networks in The Global Village : Life in Contemporary Communities*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Wirth, Louis** (1938). Urbanism as a Way of Life. *American Journal of Sociology* 44:1, 1–24.

SANOMALEHTIKIRJOITUKSET

- Helsingin Sanomat 28.2.2008. Naapurien väliset riidat yleistyvät Helsingissä vuosi vuodelta. Kaupunki, A 13.
- Turun Sanomat 28.3.2010: "Morjensetaan muttei kahvitella". Turkulaiset haastetaan kertomaan naapureistaan. Sunnuntai s.19.
- Vaaranen, Heli** (2005). Yhteiskunnan ylikierrokset näkyvät liikenteessä. Helsingin Sanomat 24.6.2005.